

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21103 - Geografia Física General / 1
Titulació	Grau d'Història - Quart curs Grau de Geografia - Primer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Miquel Grimalt Gelabert (<i>Responsable</i>) miquel.grimalt@uib.es						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria

Contextualització

L'assignatura *Geografia Física General* forma part dels continguts de les matèries del mòdul troncal del grau en geografia, que agrupa les competències específiques de la titulació i que constitueix l'eix central de la geografia com a disciplina científica. La geografia física és una assignatura els continguts de la qual posteriorment s'ampliaran amb les assignatures obligatòries de temàtica ambiental incloses dins el mateix mòdul troncal als cursos posteriors del grau, més concretament amb: *Climatologia* (2n curs), *Geomorfologia* (2n curs), *Hidrogeografia* (3r curs) i *Biogeografia* (3r curs). El conjunt de totes elles conformen la matèria anomenada Geografia Física.

L'assignatura fa referència a l'estudi general i global dels principals elements de la Geografia del medi ambient, de les seves relacions internes i els seus elements significatius. Per tant inclou l'estudi del relleu, el clima, les aigües, la biosfera i el paisatge de manera integrada.

En cap moment els continguts deixen de banda la interacció entre l'espècie humana i el seu entorn físic, ja que vol conèixer la dinàmica elemental del medi ambient en que s'ha desenvolupat i es desenvolupa l'activitat antropològica, com no pot ser d'altra manera en un enfocament geogràfic. Igualment no és possible entendre el medi sense tenir en compte les profundes transformacions que en aquest ha dut a terme l'homo sapiens, tant contemporàniament com en temps històrics.

D'entre els objectius generals del grau en geografia, l'assignatura principalment incideix en aconseguir els següents, tot tenint en compte que contribueix igualment a assolir la resta dels assenyalats en el títol de grau:

- Assegurar una formació generalista de caràcter integrat sobre els continguts fonamentals dels diversos àmbits temàtics de la Geografia, el seu desenvolupament epistemològic i els seus mètodes d'investigació.
- Interpretar la diversitat i la complexitat dels espais geogràfics (llocs, regions i localitzacions) i comprendre les interrelacions existents entre els fenòmens de caràcter medioambiental amb altres de tipus econòmic, social i cultural.

Guia docent

-Generar sensibilitat, interès i compromís ètic per les problemàtiques ambientals, la gestió responsable i sostenible dels recursos i el seu repartiment amb equitat entre les poblacions.

Requisits

L'assignatura té un caràcter introductor i dins el mòdul d'assignatures troncales i per tant no té requisits essencials ni recomanables. Els fonaments assolits amb l'assignatura instrumental de cartografia així com a la part de continguts de territori i societats referides al medi ambient, impartides ambdues al primer quadrimestre resultaran bàsiques per a poder seguir amb aprofitament la geografia física general.

Competències

Específiques

- * Adquirir un coneixement bàsic i comprensiu de la relació entre els diversos enfocaments de la disciplina, inclosos els relacionats amb els camps epistemològics més amplis de les ciències naturals, les ciències econòmiques i jurídiques i les humanitats. .
- * Demostrar un coneixement global de la construcció de llocs i entorns fora de la seva pròpia i immediata experiència quotidiana i comprendre la forma en què un determinat lloc s'ha constituït i és permanentment renovat per processos físics, ambientals, biòtics, socials, històrics, econòmics i culturals. .
- * Aplicar el coneixement de les formes en què l'organització social i territorial de les societats influeix en l'aprofitament dels seus recursos, l'ocupació humana del territori, la mobilitat de la població i la diversificació funcional de l'espai. .
- * Utilitzar adequadament les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) per recopilar, processar, analitzar i interpretar la informació i fer front a qüestions geogràfiques. .
- * Aplicar les principals tecnologies dedicades a l'estudi de les relacions recíproques del medi físic i humà, particularment les destinades a avaluar l'impacte ambiental de les activitats antròpiques, les seves conseqüències sobre el paisatge i la transmissió de continguts científics de forma que facilitin la seva aplicació en els entorns acadèmics, professionals, educatius i de divulgació. .
- * Aplicar conceptes, tècniques i coneixements geogràfics per solucionar problemes, propiciar el desenvolupament, crear riquesa i millorar la qualitat de vida de les persones a través de la planificació sectorial pública i privada, l'ordenació del territori, la prevenció de riscos, la conservació i les polítiques de sostenibilitat i igualtat. .
- * Utilitzar conceptes, mètodes i instruments que permetin la gestió responsable dels recursos naturals, la protecció del medi ambient i l'ús sostenible del territori de forma compatible amb la satisfacció responsable de les necessitats creixents de recursos. .
- * Adquirir un coneixement de llengua anglesa per, en un nivell mitjà, comprendre, parlar i escriure en l'esmentat idioma de forma que garanteixi la comprensió, expressió i aplicació de la terminologia específica de la ciència geogràfica en els principals camps professionals de la disciplina. .

Genèriques

- * Ser capaç de conceptualitzar patrons, processos, interaccions i canvis en el món físic i en l'entorn humà, entesos ambdós com un sistema dins d'una àmplia gama d'escala espacial. .
- * Adquirir una consciència crítica de la importància de l'escala temporal als processos físics, humans i en les seves interaccions, i on com aquests operen a escala local, regional i mundial. .

Guia docent

- * Desenvolupar-se en un context professional aplicat a la Geografia enfocament que integrin el context històric i social. .
- * Demostrar coneixement i comprensió crítica de les diverses formes de representació dels entorns humans i físics, així coma aconseguir el domini de la tecnologia associada amb l'adquisició i l'anàlisi de dades geogràfiques, tals com mètodes estadístics, de laboratori, d'anàlisi qualitatives, aplicacions informàtiques i teledetecció. .
- * Aplicar a l'entorn professional els coneixements, metodologies i les tècniques adquirides durant la formació acadèmica de grau i desenvolupada amb un alt grau de responsabilitat, compromís ètic i capacitat d'integració en equips multidisciplinaris. .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

1. Geografia física

1.1. La Geografia Física

La Geografia Física en el marc dels coneixements geogràfics. Concepte i evolució d'aquesta disciplina científica. Principals branques.

1.2.. La terra com a astre.

Breu origen i evolució de la Terra. Contextualització en el Sistema Solar. Forma i moviments com a astre. Efectes de la rotació i la translació.

2. Climatologia

2.1.. Climatologia analítica

Estructura general i composició de l'atmosfera. Radiació solar i balanç d'energia. Temperatura. Humitat, nebulositat i precipitació. Estabilitat i inestabilitat. Pressió i vent.

2.2.. Climatologia dinàmica

La circulació general atmosfèrica. Models de circulació global. Masses d'aire. La representació cartogràfica de la dinàmica atmosfèrica. El mapa del temps i la seva interpretació.

2.3.. Zonificació i classificació climàtica

Sistemes de classificació climàtica. Balanços hídrics. Zonificació climàtica de la Terra.

3. Hidrologia

3.1. El cicle hidrològic

Descripció i elements del cicle hidrològic. L'aigua a la Terra. Reserves i fluxos de transferències.

3.2.. Elements atmosfèrics del cicle hidrològic.

Evaporació, evapotranspiració i humitat atmosfèrica. Precipitació. Mètodes i tècniques de mesura i anàlisi.

3.3.. L'aigua al sòl i als vessants.

Correntia o escolament superficial i flux concentrat. Processos d'infiltració i aigües subterrànies.

3.4.. Hidrologia fluvial i lacustre.

Guia docent

Moviment de l'aigua a canals fluvials i torrencials. Cabals i aportacions hídriques. L'hidrograma. Nocions de limnologia. Mesures i tècniques de mesura i anàlisi.

4. Geomorfologia

4.1.. Estructura i materials de la superfície de la Terra.

Composició de la Terra. L'escala geològica. Litologia, tectònica i modelat. La tectònica de plaques. Les roques.

4.2.. Geomorfologia estructural

Tipus de relleus estructurals. Relleus aclinals, monoclinals, plegats i fallats. Principals tipus de modelat condicionat a la litologia.

4.3.. Geomorfologia dinàmica

Meteorització. Processos de vessants. Dinàmica fluvial i costanera.

4.4.. Geomorfologia climàtica.

Principals dominis morfoclimàtics.

5. Biogeografia i paisatges naturals

5.1.. La Biogeografia.

Interrelació entre els essers vius i el medi. La distribució dels esser vius. Relacions tròfiques. Ecosistemes. Territori, recursos i dinàmiques poblacionals.

5.2. Els paisatges naturals.

Definició de paisatge natural. Els grans paisatges naturals de la Terra.

5.3.. L'espècie humana i el medi natural

Modalitats de la intervenció humana a la natura. Conseqüències principals. L'espècie humana com element generador de modelat i de modificació de les dinàmiques naturals. Mesures de previsió i control.

Recursos naturals. Perillositat i risc ambiental. Impacte de les activitats antròpiques.

Metodologia docent

Es combinen les sessions teòriques on s'expliquen els fonaments de l'assignatura amb les sessions pràctiques, centrades en sortides de camp al llarg de les quals es poden observar sobre el terreny els diferents aspectes teòrics explicats alhora que s'integren sobre el paisatge, s'inclouen pràctiques de gabinet amb utilització de cartografia, fotointerpretació i tècniques d'anàlisi quantitatiu.

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Finalitat: Comprendre els coneixements bàsics de les diferents branques de la geografia física. Metodologia: A les classes teòriques el professor explica els continguts fonamentals de cada un dels blocs temàtics de l'assignatura. L'exposició es veurà reforçada amb la utilització de material de suport que es facilitarà a l'alumnat mitjançant el campus extens.	18
Classes pràctiques	Sortides de camp	Grup mitjà (M)	Finalitat: Reconeixement, anàlisi sumària i interpretació dels elements físics del paisatge. Metodologia: Sortides de camp	18

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			amb presència del professor. Es realitzarà fins a un total de quatre sortides de camp per a cada un dels grups a àrees naturals o humanitzades amb característiques físiques contrastades i realitats paisatgístiques diverses. Durant la sortida es duran a terme activitats pràctiques tant de reconeixement com d'anàlisi i interpretació. Els continguts aniran coordinats amb els que s'hagin treballat específicament a les sessions de pràctiques d'aula i a les pràctiques de laboratori. L'assistència almenys a tres de les sortides esmentades és condició inel·ludible per a superar l'assignatura.	
Classes pràctiques	Pràctiques d'aula	Grup mitjà (M)	Finalitat: Aplicar els coneixement teòrics adquirits. Metodologia: Treball a l'aula de pràctiques en presència del professor. S'avaluacran tant a través de tècniques d'observació (assistència, control de l'atenció, i participació) com també per l'entrega de les activitats pràctiques en els formats requerits.	5
Tutories ECTS	Tutories ECTS	Grup petit (P)	Seguiment del treball realitzat, resolució de dubtes.	2
Avaluació	Prova escrita	Grup gran (G)	Finalitat: Coneixement del grau d'assoliment dels coneixements i competències assolides al llarg de l'assignatura.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi i preparació de les unitats didàctiques	Completar la informació rebuda al llarg de les classes de teoria mitjançant lectures i recerca bibliogràfica i de documentació individual.	45
Estudi i treball autònom individual o en grup	Resolució d'exercicis i de problemes.	Individualment resoldre els exercicis i problemes plantejats al llarg de les classes i seminaris, centrats en la interpretació i elaboració de cartografia temàtica.	20
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació de seminaris o tallers.	Preparació prèvia i posterior de les sortides de camp. Preparació de l'informe-resum de les sortides de camp i la seva exposició a classe.	25
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació d'exàmens i/o exposicions	Preparació de la prova escrita d'avaluació de l'assignatura.	15

Guia docent

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Classes magistrals

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Finalitat: Comprendre els coneixements bàsics de les diferents branques de la geografia física. Metodologia: A les classes teòriques el professor explica els continguts fonamentals de cada un dels blocs temàtics de l'assignatura. L'exposició es veurà reforçada amb la utilització de material de suport que es facilitarà a l'alumnat mitjançant el campus extens.
Criteris d'avaluació	Es tindrà en compte l'assistència a classes, l'actitud i la participació de l'alumnat.
Percentatge de la qualificació final:	5% per a l'itinerari A
Percentatge de la qualificació final:	5% per a l'itinerari B

Sortides de camp

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Finalitat: Reconeixement, anàlisi sumària i interpretació dels elements físics del paisatge. Metodologia: Sortides de camp amb presència del professor. Es realitzarà fins a un total de quatre sortides de camp per a cada un dels grups a àrees naturals o humanitzades amb característiques físiques contrastades i realitats paisatgístiques diverses. Durant la sortida es duran a terme activitats pràctiques tant de reconeixement com d'anàlisi i interpretació. Els continguts aniran coordinats amb els que s'hagin treballat específicament a les sessions de pràctiques d'aula i a les pràctiques de laboratori. L'assistència almenys a tres de les sortides esmentades és condició inel·ludible per a superar l'assignatura.
Criteris d'avaluació	Es considera bàsica l'assistència a les sortides de camp, la participació en les tasques d'observació, interpretació i mesura, així com l'actitud.
Percentatge de la qualificació final:	20% per a l'itinerari A
Percentatge de la qualificació final:	20% per a l'itinerari B

Guia docent

Pràctiques d'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Finalitat: Aplicar els coneixement teòrics adquirits. Metodologia: Treball a l'aula de pràctiques en presència del professor. S'avaluacran tant a través de tècniques d'observació (assistència, control de l'atenció, i participació) com també per l'entrega de les activitats pràctiques en els formats requerits.
Criteris d'avaluació	Es tindrà en compte l'assistència a les sessions pràctiques, que es duguin a terme les tasques prèvies sol·licitades, així com l'aprofitament de temp disponible.

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B

Prova escrita

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Finalitat: Coneixement del grau d'assoliment dels coneixements i competències assolides al llarg de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	Prova final de resposta breu. Es podrà recuperar una volta en el període d'avaluació complementari

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Resolució d'exercicis i de problemes.

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Individualment resoldre els exercicis i problemes plantejats al llarg de les classes i seminaris, centrats en la interpretació i elaboració de cartografia temàtica.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la redacció d'un informe de pràctiques.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Preparació de seminaris o tallers.

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Preparació prèvia i posterior de les sortides de camp. Preparació de l'informe-resum de les sortides de camp i la seva exposició a classe.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la confecció d'una memòria de les sortides de camp.

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Guia docent

Preparació d'exàmens i/o exposicions

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Preparació de la prova escrita d'avaluació de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	5% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5
Percentatge de la qualificació final:	5% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- Aguilera, M.J. et al. (2009). Geografia General I. Geografia Física. UNED. Madrid.
- Holden, Joseph (2008). An Introduction to Physical Geography and the Environment. Pearson Education.
- Rosselló, V., Panareda, J.M. i Pérez, A. (1994). Manual de Geografia Física, Universitat de València.
- Strahler, A.N. i Strahler, A.H. (1994). Geografia Física. Omega, Barcelona
- Tarback, Edward J. (2014): Ciencias de la Tierra. Pearson.
- López Bermúdez, F., Rubio Recio, J.M. i Cuadrat, J.M. (1992). Geografia Física. Cátedra, Madrid.

Bibliografia complementària

- Gil Olcina, A./ Olcina Cantos, J. (2017). Tratado de Climatología. Universitat d'Alacant. Instituto Universitario de Geografía.
- Martín Vide, J. (1991). Fundamentos de climatología analítica, Síntesis, Madrid.
- Muñoz Jiménez, J. (1992). Geomorfología General. Síntesis, Madrid.

